

mục lục

Giới thiệu | 8

CHƯƠNG 1

Hạnh phúc khi tạo nên điều khác biệt:
Móng tay xinh, Đầu thông minh | 16

CHƯƠNG 2

Thực phẩm của tương lai | 48

CHƯƠNG 3

Muốn một miếng pizza sao?
Có tôi đây, robot đến từ tương lai | 76

CHƯƠNG 4

Những nữ hoàng khí hậu | 100

CHƯƠNG 5

Tái thiết nhà tù | 122

CHƯƠNG 6

Những người phụ nữ
truyền cảm hứng cho chúng ta | 146

CHƯƠNG 7

Tương lai ở ngay hiện tại | 152

Lời cuối sách | 161

Tái bút | 165

Lời cảm ơn | 166

Phụ lục | 168

CHƯƠNG 1

HẠNH PHÚC KHI TẠO NÊN ĐIỀU KHÁC BIỆT: MÓNG TAY XINH, ĐẦU THÔNG MINH

Pree Walia có bộ móng tay thực sự tuyệt vời và cô ấy biết điều đó. Có hôm, một chiếc móng của cô mang biểu tượng cảm xúc bánh pizza, chiếc khác thì có biểu tượng cục phân, và chiếc móng thứ ba có hình ảnh rõ nét của Maverick – một chú chó chăn cừu màu nâu bông xù mà cô coi là linh vật của văn phòng. “Tôi là một cô nàng điệu đà từ trong xương tủy,” cô nói, vén những lọn tóc nâu dài ngang lưng ra sau một bên tai.

Chúng tôi gặp nhau vào tháng 11 năm 2019 tại Star Space – không gian làm việc chung của Thung lũng Silicon, nơi cô làm việc. Khi tham quan không gian này, tôi thấy mình như đang bước vào một quyển catalog của hãng đồ nội thất CB2: tràn ngập sắc màu pastel, ghế sofa bằng nhung, và có cả một chiếc ghế xích đu nữa. “Có thể cô đã nhìn thấy không gian này trong những video của chúng tôi,” Pree nói. Nơi này rất đẹp nên thường được tận dụng làm phong nền cho những chiến dịch quảng cáo của công ty cô.

Trên mạng xã hội, Pree chỉ nói về những khoảng thời gian vui vẻ – trang cá nhân của cô toàn ảnh chụp cảnh hoàng hôn rực rỡ và những chuyến du lịch khắp thế giới, bản thân cô cũng luôn xuất hiện với những bộ cánh dễ thương trong những cuộc vui với bạn bè và nhâm nhi rượu White Girl Rosé. Với tình yêu dành cho thời trang và làm đẹp, Pree nổi bật giữa một rừng anh em công nghệ mặc bộ vest lót lông cừu của hãng Patagonia, quần jogger giả bò và giày thể thao AllBirds. Bản thân việc là một người phụ nữ cũng khiến cô trở nên khác biệt; bởi lẽ ở Thung lũng Silicon, nam giới nắm giữ khoảng 80% tất cả các công việc về công nghệ.

Và đó cũng là nơi tệ nhất để khởi nghiệp một công ty làm đẹp, ngay cả khi đó là một công ty về mảng công nghệ về làm đẹp. Làm việc trong lĩnh vực làm đẹp vốn dĩ không nằm trong kế hoạch cuộc đời của Pree, nhưng địa hạt làm đẹp – cụ thể là làm móng – đã trở thành ưu tiên hàng đầu của cô trong vòng 5 năm qua.

Pree không trả tiền cho thợ làm móng để vẽ những biểu tượng cảm xúc bánh pizza táo bạo và những chú chó con trên móng tay, và cô cũng không tự vẽ chúng. Bộ móng xinh xắn của Pree là

sản phẩm của Nailbot, một máy in di động có thể in lên móng tay. Cô có thể chọn các mẫu móng thông qua ứng dụng điện thoại di động. Pree biết rất rõ mình thích gì. Trong suốt quá trình trưởng thành, cô đã làm đủ kiểu móng – sơn kiểu Pháp, sơn gel, trang trí kim tuyến, vẽ hình sọc, các dạng hình khối, móng cầu vồng. “Tôi thích việc là phụ nữ – bất kể điều đó có nghĩa là gì, [ngay cả khi] đó chỉ là một phiên bản của tính nữ do xã hội kiến tạo nên,” cô nói. “Tôi thích làm tóc, làm móng và tận hưởng những liệu trình tại spa. Chúng khiến tôi cảm thấy dễ chịu.”

Cô cảm thấy hạnh phúc khi tạo nên điều khác biệt, và đó là lí do cô thành lập công ty của mình, Preemadonna, với sản phẩm đầu tiên là Nailbot.

Tất nhiên là một bộ móng tay xinh sẽ không giúp bạn vào được Nhà Trắng (ngay cả khi chúng có chút xíu tác dụng, chỉ chút xíu thôi) – nhưng nếu đó là tất cả những gì bạn nghĩ khi nhìn Nailbot, thì bạn nghĩ chưa đủ thông rồi.

“Tầm nhìn của chúng tôi là: Liệu bạn có thể học lập trình mẫu móng tay không?”, Pree nói. Cô coi Nailbot như một bước đệm để tiến vào lĩnh vực STEAM (khoa học, công nghệ, lập trình, nghệ thuật, và toán) rộng lớn hơn. “Bản chất của

sản phẩm này là phương tiện cho nhiều ngành nghề khác: nghệ sĩ, hacker, người viết mã, lập trình viên!" Thật tuyệt vời.

Vậy nên, đúng là bạn sẽ có bộ móng xinh xắn, nhưng đó chỉ là khởi đầu mà thôi. Tìm hiểu cách chế tạo một máy in với màn hình cảm ứng và lập trình mẫu móng sẽ giúp bạn đạt được nhiều thành tựu trong cuộc sống. Pree có ý tưởng sử dụng Nailbot để giúp đàn ông, phụ nữ, người phi nhị nguyên giới, và người chuyển giới quan tâm tới công nghệ. Một khi họ có hứng thú, cô sẽ giới thiệu cho họ về các sáng kiến STEM và chương trình MakerGirl dạy về in 3D và STEM cho các bé gái từ 7 tới 10 tuổi.

Lí do điều này quan trọng

Dù thế nào đi chăng nữa, thế giới ngày nay của chúng ta vận hành bằng các đoạn mã; trong cách đèn giao thông chuyển từ màu đỏ sang màu xanh, cách thức ăn từ đồng ruộng lên tới đĩa của chúng ta, và cả cách robot y tế thực hiện những ca phẫu thuật xâm lấn. Đó cũng là cách các cửa hàng quyết định loại quần áo nào cần nhập thêm, và cách trường học chấm điểm cho bạn.

Nhưng hầu hết các loại mã lập trình này là do đàn ông viết. Vào năm 2018, phụ nữ chiếm khoảng 21% lực lượng lao động công nghệ toàn cầu tại Google và Facebook, những công ty về cơ bản đang điều hành thế giới ngày nay. Vào năm 2014, chỉ số này còn xấu hơn; phụ nữ chỉ đảm nhiệm 15% công việc liên quan đến công nghệ tại Facebook. Đối với phụ nữ da màu, điều này còn tệ hơn; vào năm 2018, chỉ 0,8% phụ nữ theo ngành công nghệ làm việc tại Google là người da đen và 1,4% là người gốc Latinh. Tại Facebook, con số này thấp tới nỗi họ còn không thống kê theo giới tính; 1,3% tổng số nhân công kỹ thuật được thuê là người da đen và 3,1% là người gốc Latinh.

Làm việc trong lĩnh vực công nghệ không chỉ bao gồm viết mã để vận hành thế giới. Các lập trình viên cũng nhận được mức lương cao, phúc lợi hấp dẫn và quyền lực lớn. Họ đóng vai trò rất quan trọng đối với trật tự thế giới. Vì thế, khi càng có ít phụ nữ trong ngành, thì có vẻ như phụ nữ càng ít quan trọng.

Đúng là ngày xưa phụ nữ ở nhà còn đàn ông đi làm. Nhưng thời đó, người ta còn bị đạu mùa và bại liệt nữa mà!

Ngày nay, hầu hết các trường học đều tổ chức các lớp học lập trình và các chương trình đặc biệt, vì vậy giới tính nào cũng đều có cơ hội học những kĩ năng này. Ở nhiều trường, chúng là môn học bắt buộc; nếu trượt môn Java 101, bạn sẽ phải học lại. Nhưng – đây là một cái “nhưng” rất lớn – mặc dù hiện nay hầu như ai cũng học lập trình ở trường, điều đó không có nghĩa là họ cũng tập lập trình ở nhà.

Một nghiên cứu cho thấy 40% nam sinh học lập trình ở trường sẽ lập trình ở nhà để giải trí, so với tỉ lệ chỉ 5% ở nữ sinh.

Một trong số các lí do nằm ở những nội dung mà họ có thể lập trình. Không phải cô gái nào cũng muốn mày mò mấy thứ liên quan tới Chiến tranh giữa các vì sao hay Người Dơi. Cũng có rất nhiều người yêu thích những nội dung này, nhưng với những người khác, chúng không mấy hấp dẫn. Có một số loại đồ chơi giúp làm quen với lập trình như GoldieBlox (tôi sẽ nói thêm về nó trong phần sau), nhưng chưa có ai tiếp cận dưới góc độ làm đẹp. Và đó chính là mục đích của Nailbot.

Vào ngày 22 tháng 1 năm 2018, trong một

văn phòng không vách ngăn, tôi cùng những người khác quây quần bên một cái bàn xếp, và chủ tọa là Kimberlie

Le, 22 tuổi, một cô nàng châu Á mặc áo kẻ sọc đen trắng cùng với quần bò. Cô đưa tôi một chiếc đĩa nhỏ bày một miếng cá hồi phi lê, 2 cái bánh quy và 3 củ cà rốt. Rồi cô đưa món cho người khác. Và người khác nữa. Trong vòng năm phút, tất cả các mẫu thử đồ ăn đều hết sạch. Kimberlie quan sát mọi người ăn mẫu thử, ghi chú cách họ cắn, nhai và nuốt đến miếng cuối cùng. Khi họ ăn xong, cô thu lại đĩa và nở một nụ cười tươi. “Đồ ăn rất ngon,” một người đàn ông mặc áo có mũ màu đen và quần bò nói với cô. “Vị y như cá hồi thật vậy.” Cô gật đầu và cảm ơn. Nhưng dù cá hồi thật và món cá hồi của cô có giá trị dinh dưỡng tương tự nhau về đạm, chất béo và axit béo omega-3, cá hồi của cô sinh ra từ tảo, thay vì nở từ trứng.

Phía sau món cá giả của Kimberlie không chỉ là sự đổi mới, mà còn có một lí do lớn lao hơn.

Từ sâu thẳm con tim, cô muốn thay đổi thế giới, thông qua từng miếng ngon lành.

Đó là câu trả lời của cô dành cho một vấn đề nghiêm trọng hơn: Tại sao thế giới cô đang sống lại hỗn loạn đến vậy?

Hiện tượng biến đổi khí hậu ảnh hưởng tới lối sống của mọi người không còn là điều gì mới lạ. Mực nước biển dâng cao, hiện tượng sa mạc hóa, băng hai cực tan chảy – hệ quả là những trận lốc xoáy và lũ lụt xé toạc thế giới của chúng ta. Sự nóng lên toàn cầu đã dẫn đến gia tăng các vụ cháy rừng và hàng triệu người chết mỗi năm theo cấp số nhân. Hàng thập kỉ trôi qua mà con người chẳng thêm quan tâm tới môi trường đã khiến loài linh dương Saudi tuyệt chủng, và tê giác đen, báo Amur, sư tử biển Nhật Bản giảm xuống còn vài trăm cá thể cuối cùng.

Đây là thế giới mà cô kế thừa – và nó đang lao thẳng vào một cuộc khủng hoảng lương thực và môi trường toàn cầu.

Tới năm 2050, dân số thế giới từ 7,7 tỉ người ngày nay sẽ chạm mốc 10 tỉ người, và nếu ta không thay đổi nhanh, nạn đói, bệnh tật, thậm chí cả sự

tàn phá tương tự ngày tận thế sẽ diễn ra ở mức độ cao chưa từng có.

Vấn đề này quả thực rất nghiêm trọng mà Kimberlie không thể tưởng tượng nổi, và cô biết không thể giải quyết mọi thứ một mình. Nhưng cô có thể góp phần xử lý rắc rối này.

Một trong những yếu tố đẩy Trái Đất đến sự diệt vong là thị trường cá và thịt – cụ thể là những loài động vật như bò, lợn, cá hồi, gà, v.v... được chăn nuôi để lấy thịt. Năng lượng tiêu tốn cho việc nuôi và chế biến tất cả những chiếc cánh gà ngon ngất ngây đó chiếm 25% tổng lượng khí nhà kính.

Một trong những giải pháp để ngăn chặn điều đó là chuyển sang thức ăn có nguồn gốc từ thực vật – việc này sẽ giúp loại bỏ một lượng lớn áp lực lên môi trường.

“Chúng ta cần thực phẩm bền vững và bổ dưỡng,” Kimberlie nói. “Không còn nhiều thời gian để đảo ngược tác động của những gì con người đã làm đối với khí hậu.”

* * *

Cá là một trong những thành phần chính trong bữa ăn tuổi thơ của Kimberlie. Sinh ra tại

Edmonton, Alberta, Canada, cô là chị cả trong số bốn anh chị em. Bố mẹ cô di cư để tìm một cuộc sống tốt hơn, an toàn hơn cho chính họ và những đứa con. Mẹ cô, Lê Chi là một trong 11 anh chị em, mà hầu hết họ đã bỏ mạng trong chiến tranh. Tại Việt Nam, bà Chi từng làm đầu bếp trong một nhà hàng, và cũng tự coi mình là bếp trưởng trong gia đình. Kimberlie ăn cá gần như mọi bữa ăn: hấp, áp chảo, chiên, om – rồi đến phở với nước mắm, chả cá Thăng Long, cá thịt trắng nướng nghệ, bánh cá kẹp bánh mì, cá kho tộ, và nước mắm để tăng vị cho mỗi món ăn. Cô được dạy phải ăn hết các món trên đĩa; bởi dù luôn đảm bảo cho các con đủ ăn đủ mặc, bố mẹ cô cũng không dư dả tiền bạc. Cô phải tránh lãng phí mọi thứ. Nhưng Kimberlie hiểu mình rất may mắn, bởi nhiều người ngoài kia còn có hoàn cảnh tệ hơn cô nhiều.

Cô yêu những món ăn của mẹ, nhưng chúng cũng khiến cô trở nên khác biệt, là một kẻ ngoại lai. Edmonton là một thành phố thân thiện, nhưng chỉ có 1,5% dân cư là người Việt Nam, vì thế màu da cũng như món nước mắm của cô là điều khác thường tại đây. Nhưng bố mẹ cô nói rằng điều đó đồng nghĩa với việc cô rất đặc biệt. Họ tận dụng “sự ngoại lai” của mình, tích góp tiền lương

